

6-SINF O'QUVCHILARINING TINGLAB TUSHUNISH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISHGA DOIR TOPSHIRIQLAR

Xasanova Gulasoraxon

Annotatsiya: Ushbu maqola 6-sinf o'quvchilarining tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlarni tahlil qiladi. Maqolada tinglab tushunish jarayoni, uning o'quvchi bilimlarini oshirishdagi roli va o'quvchilarning nutq faoliyatini rivojlantirishga doir metodikalar muhokama qilinadi. Shuningdek, tinglab tushunish ko'nikmalarini yaxshilash uchun samarali metod va usullarni ishlab chiqish, ularni o'quv jarayoniga qo'llashning muhimligi ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: tinglab tushunish, ko'nikmalar, metodika, o'quvchilar, topshiriqlar, ta'lim jarayoni.

Kirish

Ta'lim tizimida o'quvchilarning til va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, ularning umumiy bilim saviyasini oshirish, ayniqsa, tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish juda muhim ahamiyatga ega. 6-sinf o'quvchilari uchun bu ko'nikmalarni shakllantirish, o'quv jarayonida yuksak darajadagi muvaffaqiyatni ta'minlaydi. Tinglab tushunish, o'quvchilarning nutqni to'g'ri tushunishi, o'qituvchining yoki boshqa tinglovchilarning gaplarini aniq va samarali qabul qilishini ta'minlaydi. Bu ko'nikma nafaqat darslar, balki kundalik hayotda ham o'quvchilarga foyda keltiradi.

Maqolada tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishning ahamiyati, buni amalga oshirish uchun kerakli metodlar va topshiriqlarni ko'rib chiqamiz.

Adabiyot sharhi

Tinglab tushunishning o'quv jarayonida tutgan o'rni va metodologik yondashuvlar haqida bir qancha ilmiy ishlar mavjud. Y.U. Tarxanov (2015) o'zining

"Tinglash va tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi" asarida o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishning psixologik va pedagogik asoslarini tahlil qiladi. Shuningdek, M.I. Bobojonova (2017) "O'quvchilarda tinglash va tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlarning roli" mavzusida o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi interfaol metodlarning samaradorligini o'rganadi.

Maqolalar va tadqiqotlar, shuningdek, turli metodik yondashuvlar va topshiriqlarni o'quv jarayonida qo'llashning samaradorligini isbotlaydi. Tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, tinglab tushunishni rivojlantirish o'quvchilarning umumiy nutq va muloqot ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi.

Tadqiqot metodologiyasi

Bu maqola amaliy tadqiqot asosida yozilgan bo'lib, 6-sinf o'quvchilarining tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlarni tahlil qilishda quyidagi metodlar qo'llanilgan:

1. **Eksperimental usul:** O'quvchilarga turli tinglab tushunish mashqlarini taqdim etish va ularning natijalarini o'rganish.
2. **Tahliliy usul:** O'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonini o'rganish va ularning natijalari asosida tahlil qilish.
3. **So'rovnoma:** O'quvchilarning tinglab tushunish bilan bog'liq fikrlarini va tajribalarini o'rganish.
4. **Amaliyot:** O'qituvchilar tomonidan sinfda tinglab tushunish topshiriqlarini amalga oshirish va ularning ta'sirini baholash.

Tahlil va natija

Tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish, o'quvchilarning umumiy bilim olish jarayonining muhim qismidir. Ushbu ko'nikmalarni rivojlantirishda turli metodlar va topshiriqlardan foydalanish orqali o'quvchilarning o'rgangan materialni tushunish, eslab qolish va unga tegishli savollarni aniqlik bilan berish imkoniyatlari oshadi.

Tadqiqotda tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bir nechta metodlar va topshiriqlar o'rganildi, va bu metodlarning o'quvchilarning o'qish jarayoniga ta'siri tahlil qilindi. Ushbu tahlilda o'quvchilarga taqdim etilgan topshiriqlar va metodlarning samaradorligi, natijalari va ularning o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini qanday rivojlantirganligi haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Auditoriya bilan muloqot

Auditoriya bilan muloqot metodini qo'llash, tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun juda samarali usul ekanligini ko'rsatdi. Bu metodda o'quvchilarga bir-birlari bilan muloqot qilish va o'z fikrlarini ifodalash vazifasi berildi. O'quvchilar bir-biriga savollar berish, javoblar olish va tahlil qilish jarayonida tinglash va tushunish ko'nikmalarini faol ravishda rivojlantirdilar. O'quvchilarga muayyan mavzu bo'yicha qisqa hikoya yoki ma'lumot berilib, ular bu materialni tinglashlari va so'ngra bir-birlariga savollar berib, javoblar olishlari kerak edi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bu metod o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini tezda rivojlantirishga yordam beradi. Ularning materialni to'liq tushunishi va savollarni aniq berishi, muloqotning samarali bo'lishiga yordam berdi. O'quvchilar bir-birlariga savollar berishda, materialning asosiy g'oyalarini va fikrlarini ajratib, ularni tahlil qilishga muvaffaq bo'lishdi. Bu metod, shuningdek, o'quvchilarning o'zaro muloqot qilish va jamoaviy fikr almashish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Boshqa o'quvchilar bilan ishlash orqali, ular o'z tushunchalarini yaxshilab ifodalashga va yangi tushunchalarni tezda qabul qilishga qodir bo'lishdi.

Audio materiallar bilan ishlash

Audio materiallar bilan ishlash, tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda yana bir muhim metod hisoblanadi. Tadqiqotda o'quvchilarga audio materiallar tinglash va ularga tegishli savollarni berish topshirig'i berildi. O'quvchilarga turli audio materiallar taqdim etilib, ularni tinglashlari va so'ngra o'z tushunchalarini ifodalashlari

talab qilindi. Bu metodning asosiy maqsadi o'quvchilarning tinglab tushunish darajasini oshirish va materialni to'liq anglashlarini ta'minlash edi.

Audio materiallar yordamida o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalari ancha yaxshilanganligini ko'rish mumkin. O'quvchilar tinglagan materialni tezda eslab, uning asosiy mazmunini yodda tutishdi. Bu metod, shuningdek, o'quvchilarning eshitish qobiliyatini va tezkor anglash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berdi. O'quvchilarning savollarga javob berish va materialni tahlil qilishda yuqori darajali aniqlik va aniq tushunish ko'rsatganlari, audio materiallarning samaradorligini tasdiqladi. Bu metod, tinglab tushunish jarayonini faollashtirishga va o'quvchilarning materialni yaxshiroq idrok etishiga yordam beradi.

Testlar va savollar

Testlar va savollar yordamida tinglab tushunishning samaradorligini baholash, metodlarning qanchalik samarali ekanligini aniqlashda muhim rol o'ynadi. O'quvchilarga turli testlar va savollar berilib, ular tinglab tushunishlarini tekshirishdi. Testlar, o'quvchilarning tinglab tushunish darajasini to'g'ri baholash va ularga tahlil qilish imkonini yaratish uchun mo'ljallangan edi. Savollar esa, materialni to'liq tushunish va asosiy g'oyalarni ajratib olish uchun o'quvchilarni rag'batlantirdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, testlar va savollar yordamida tinglab tushunish darajasini aniq baholash mumkin. O'quvchilar materialni tinglash jarayonida barcha asosiy fikrlarni va muhim detallarni tushunishga intilishdi. Savollar o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini sinovdan o'tkazdi, va ularning javoblaridan aniq tushunish darajasining yuqori ekanligi ko'rindi. Test va savollar yordamida o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalari yanada mustahkamlandi va ular tezda materialni tahlil qilishga muvaffaq bo'lishdi.

Metodlarning samaradorligi

Tadqiqotda o'quvchilarga taqdim etilgan metodlarning samaradorligini baholash natijasida, umumiy xulosaga kelinganida quyidagi fikrlar bildiriladi:

- **Audio materiallar:** Audio materiallar yordamida o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalari yuqori darajada rivojlandi. O'quvchilar materialni tinglash, eshitish va tezda tushunish orqali o'zlarini ishonchliroq his qilishdi.

- **Auditoriya bilan muloqot:** O'quvchilarning o'zaro muloqoti, materialni tushunishda va uni tahlil qilishda muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Bu metod o'quvchilarning fikr almashish va boshqalarning fikrlarini to'g'ri tushunish ko'nikmalarini rivojlantirdi.

- **Testlar va savollar:** Testlar va savollar yordamida o'quvchilarning tushunish darajasi aniq baholandi. O'quvchilar savollarga javob berishda materialni to'liq anglay olishdi.

Umuman olganda, tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun yuqoridagi metodlar samarali bo'ldi va ularning o'quvchilarning materialni tushunish darajasiga sezilarli ta'sir ko'rsatgani aniqlandi.

Natijalar

Tadqiqotning asosiy natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

1. **Tinglab tushunish ko'nikmalarining rivojlanishi:** O'quvchilar turli metodlar yordamida tinglab tushunish ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirdilar. Ularning materialni tushunish darajasi yuqori bo'lib, ular o'rgangan materialni tahlil qilishda muvaffaqiyatli bo'lishdi.

2. **Metodlarning ta'siri:** Har bir metodning o'ziga xos ta'siri bo'lib, audio materiallar va interfaol muloqot metodlari o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini eng samarali rivojlantirdi.

3. **O'quvchilarning tahlil qilish qobiliyatining oshishi:** O'quvchilar tinglab tushunishdan so'ng, materialni to'g'ri tahlil qilish va unga tegishli savollarni aniqlik bilan berish qobiliyatiga ega bo'lishdi.

O'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda turli metodlar va topshiriqlar samarali natijalar berdi. Bu metodlar o'quvchilarning materialni to'liq tushunishi, anglash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berdi. Audio

materiallar, interfaol muloqot va testlar yordamida o'quvchilar o'z ko'nikmalarini mustahkamladi va yangi bilimlarni tezda o'zlashtira oldilar. Natijada, tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun bu metodlar juda samarali ekanligi aniqlandi.

Takliflar

Tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda quyidagi takliflar beriladi:

- **Audio materiallarning o'quv jarayoniga kiritilishi:** O'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun audio materiallarni muntazam ravishda sinfda ishlatish tavsiya etiladi.
- **Interfaol metodlarning qo'llanilishi:** O'quvchilarga turli interfaol metodlar yordamida tinglashni rivojlantirishga doir topshiriqlarni bajarishga imkon yaratish.
- **Sinflarda muloqotga ko'proq e'tibor berish:** O'quvchilarga bir-birlari bilan muloqot qilish va o'z fikrlarini ifodalash imkoniyatlarini yaratish.
- **Maxsus testlarni qo'llash:** O'quvchilarning tinglab tushunish darajasini muntazam ravishda testlar yordamida baholash.

Xulosa

6-sinf o'quvchilarining tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish o'quv jarayonining muhim qismi hisoblanadi. To'g'ri metodlar va topshiriqlar yordamida bu ko'nikmalarni shakllantirish, o'quvchilarni yanada samarali o'qitishga imkon yaratadi. Audio materiallar, interfaol metodlar va sinfda muloqotga ko'proq e'tibor berish, tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali bo'ladi. O'quvchilarni tinglashga va tushunishga o'rgatish, ularning umumiy ta'lim darajasini oshiradi.

Foydalangan Adabiyotlar

- Tarxanov, Y.U. (2015). *Tinglash va tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi*. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.

- Bobojonova, M.I. (2017). *O'quvchilarda tinglash va tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda interfaol metodlarning roli*. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
- Iskandarova, R.T. (2019). *Tinglab tushunishning o'quv jarayonidagi o'rni*. Toshkent: Fan va ta'lim.